

Georg Carl von Döbeln: Avskedstal till de finska trupperna

Talare

Georg Carl von Döbeln
General befälhavare

Datum

8 oktober 1809

Plats

Umeå

Omständigheter

1809 förlorade Sverige de finska landskapen, som ändå efter skulle lyda under den ryske tsaren. I Runebergs dikt "Döbeln vid Jutas" är en av hjälterna general Döbeln, som låg i feber och höorde kanonernas muller när ryssarna skulle krossa återstoden av den finska armén vid Jutas, men som plötsligt uppenbarade sig på sin häst bland de glesa och utmattade leden, med det svarta bandet över pannan efter en gammal skottskada:

"Han bjuder tystnad. Hörr hans röst! Han ropar till detta folk, som striden nyss förspredd; han rider fram, de sluta sig, hans hopar, och det blir skick på nytt från led till led ..."

När Runeberg skrev detta, tänkte han säkert på ett berömt tal. Detta höll Georg von Döbeln den 8 oktober 1809 i Umeå, dit de finska trupperna tvingats retirera. Nu skulle de upplösas, och Sverige sluta fred med Ryssland och avstå från hela Finland. I Sverige har man gärna förträngt minnet av detta bittra nederlag. Men bland finlandssvenskarna blev detta något mytiskt, "en tragedi som bestämdt ett helt folks öde", och därför läste man länge Döbelns tal med "en helig rysning" (Ivar A. Heikel).

Det finns en särskild militär värdighet, med de tal som en stor fältherre håller på slagfältet till sina soldater eller vid invigningen av ett monument över de stupade, minnesfesten över ett stort slag etc. Det finns många sådana i antikens epos och historieverk, Gustav II Adolf blev på sin tid berömd för sina tal inför trupperna, liksom Napoleon. Dessa tal föresvavade väl Döbeln, när han en dyster höstdag träffade inför "de finska kvarlevorna i utslitna, trasiga kläder, med utmattade kroppar, krutbestänkta, svartbleka anleten, genomskjutna eller stympade lemmar", som det heter i en berättelse, och blottade sin genomskjutna hjälmpanna med det svarta bandet för att överrösta stormen.

På slagfält kunde man inte tala med långa och sköna perioder som i en kyrka eller på en teaterscen. Här måste man tala i korta och enkla satser, så att orden nådde fram till soldaten i ledet trots vinden, trumpet av hästarna och all annan oro. Denna "manliga" stil blev samtidigt en bild av tapperhetens sinnelag. Men Döbeln var också en god gustavian. Därför är varje sats utmejslad med retoriska figurer, och därför fylls talet av "apostrofer" och "exklamationer" som ska måla talarens upprörda och högsta känslor. Detta var den höga stil som man borde använda för varje heroiskt ämne och sublimt ögonblick.

Jag har samlat Arméen, at tillkännagifva, det en priliminaer freds Afhandling den 17:de September blifvit gjord emellan Svenska och Ryska magten. – Denna freds tidning slutar ett förhärjande krigs alla olyckor – den bör visserligen vara ett gladt budskap, hälst Sveriges uttömda källor, icke tillåta fortsättning af en strid, börjad af Politiskt misstag, och som i 2:ne hela år aftynat alla dess krafter. Men, Finland frångår Sverige. – Riksgränsen är Torneå Elf!

Finnar! vid denna fred, förloras Tredjedelen af Svenska kronans område – Sverige förlorar den stolta Finska Nation, sitt kraftigaste stöd, – ej nog därmed, Svenska Arméen förlorar Kjernan och betydligaste delen af dess Krigsmagt; – Moderlandet är Krossat, försänckt i sorg och saknad öfver oersätteliga upoffringar, men den Visa allmagten har beslutat våra Öden, de måste

emottagas med Tålmod – med Undergifvenhet.

Soldater! Camerater! Bröder! Nj som under det nyss slutade Krig, med så mycken trohet och Mandom, trots Fiendtliga härars talrikhet, med Vapns sinnliga styrcka; vid Sikajocki, Revolax, Pulckila, Lappo, Kauhajocki, Alavo Lappfjerd, Etzeri, Numjerfvi, Juthas, och Idensalmi m:m: besegrat Fiender. – Nj som på egen hand återtog halfva Finland, – Nj som sluteligen öfvermannadesm att öfverlämna Finska gräntsen, J hafven sedermera med ståndagtighet stridt för Moderlandets Svenska jord. – J, härvarande! ären precieuse qvarlefvor af den Stolta finska Nation, och dess tappra Krigs folk, det är til Eder jag bör och jag skall, med uprördt Hjerta, förkunna Konungens, – Riksens Ständers, – Svenska folckets, – Svenska Armeens – mine medbröders – min egen – det är allas, uprigtiga Tacksamhet.

Konungens Nådiga Välbehag, – Riksens ständers ömmande välvilja – Svenska folckets beundran, – Svenska Arméens vänskapsfulla Högacktning – Mine Medbröders erkänsla – min egen tilgifvenhet för Eder, är det offer, som et Eder helgas, och af mig frambäras!

Finnar! Bröder! Edra bedrifter äro stora, och den tacksamhet jag å allas vägnar förkunnar til eder, är i lika förhållande; – til dennes tolckning fordrades en Vältalares hela förmåga – Men jag är Soldat. – Soldat! hvad stolt benämning? då jag har denna Titel, af Eder – för Eder – och med Eder!

– Emottagen då ett uprört hjertas okonstlade tanckar, och Nj Svenska Troupper, som vid detta högtidligt sorgbundna tilfälle ären Närvarande; Varen lefvande Vittnen til Svenska Moderlandets oinskränckta tacksamhet.

– Svenskar! Varen Stälte öfver, at hafva sedt desse Finska Qvarlefvor! Minnes dem! – Högakten dem! – Se deras aftynade Kroppar, deras bleka ansigten, de bära Vedermälen af deras troгна, änskönt frugtlöse bemödander förflutne År!

Och Nj Finnar! När nj återkommen til Fosterbygden, så framfören Svenska Folckets tacksamhet, til Er Nation! Weten, att J återvänden med utslitne Kläder – Afstympade, eller genomskutne lemmar, men i medfören en rättskaffens Krigsmanna Själs Synbara prydnad. – Fiender til Svenska Moderlandet Kunnen i aldrig blifva – derom är jag förvissad – men förblifven allan tid dess Vänner! skulle det nya Herraväldets magt hindra, önskans och Er viljas utöfning, så lät

med hjertats och Tanckars tysta språk, välsignelser tildelas Moderlandet! Påmin Edra barn derom; WJ skola från slägte til slägte, välsigna Er, högackta Er.

Ett ber jag Er! När J nalckens de ställen WJ besekrat våre Fiender, och då Nj där sen, den usla sandhög som betäcker våre stupade Kamerater, gif deras stoft Välsignelsens suck, de hafva dödt Hjeltar, och deras aska vårdas af ärans Vålnader. – J Känner Mennisko Hjertats mångfalds nycker, dess anlag at hastigt välja föremål, som det tror aldrig förgäta; Men Knapt äro någre Veckor förflutne, förr'n ostadigheten gort ett annat Vahl, tiden förändrar alt – Med den glömmes alt; men det försäkrar jag, och J skolen sjelfve finna det, att Krigsmanna samband, Knutit vid strid, faror, Blod och död, uplöses aldrig; Således ären J och WJ förvissade om hvarandras Kjärlek; Krigsmanna Bröderskapet räcker lefnadens tidlängd, och den tacksamhet jag Er förkunnat, och nu Er förkunnar, har med detta Vårt samband en ouplöslig förening. – Finnar! Bröder! Kunde mina ord beseglas med blods tårar från mine ögon, skulle de strömma, och hvarje droppa försäkra Er min Vördnad, min vänskap!

Källa

<div>Vår omständighetsbeskrivning är en omarbetad version av beskrivningen av talet i Ordet är en makt: svenska tal från Torgny lagman till Carl Bildt och Mona Sahlin: en antologi (1998) sammanställd av Kurt Johannesson, Olle Josephson, Erik Åsard.</div>

Taggar

1800-tal, 1809, Man

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/georg-carl-von-dobeln-avskedstal-till-de-finska-trupperna>